

Kriminalinės žvalgybos įstatymo pakeitimai, kurie yra pateikti svarstymui Seimo teisės ir teisėtvarkos komitete, suteikia teisę pareigūnams kriminalinės žvalgybos metodais ir priemonėmis surinktą informaciją panaudoti prieš asmenį, nepaisant to, kad šis asmuo nėra padaręs jokio nusikaltimo. Iki šiol kriminalinė žvalgyba buvo taikoma ir jos metu gauta informacija buvo naudojama tik kraštutiniais atvejais, tiriant korupcinius arba labai sunkius, sunkius ir įstatyme konkrečiai įvardintus apysunkius nusikaltimus. Surinkus informaciją ir paaiškėjus, kad nėra padaryto nusikaltimo, pareigūnai privalėdavo tokią informaciją sunaikinti, išskyrus, jei informacija liečia korupcinį nusikaltimą.

Seime registruotu Kriminalinės žvalgybos įstatymo pakeitimu kriminalinės žvalgybos būdu surinktą informaciją siūloma leisti naudoti neribotą laiką tiriant ne nusikalstamas veikas, bet administracinės teisės, drausminius ar tarnybinius nusižengimus, pavyzdžiui, teisės aktų, reglamentuojančių ūkinę, komercinę, finansinę ar profesinę veiklą, pažeidimus ir pan.

„Vienas svarbiausių baudžiamojo proceso principų – bet kokia informacija apie asmenį, kuri nors ir surinkta teisėtai, tačiau, paaiškėjus, kad nusikaltimas nebuvo padarytas, t.y. nutraukus ikiteisminį tyrimą, toliau negali būti niekur naudojama ir nedelsiant turi būti sunaikinta. Siūlomi nauji pakeitimai įgalina ikiteisminio tyrimo instituciją naudoti kriminalinės žvalgybos informaciją iš esmės prieš bet kurį asmenį neribotą laiką. Toks kriminalinės žvalgybos teisių plėtimas prieštarauja pačiai kriminalinės žvalgybos sampratai, jos principams ir uždaviniams. Juk kriminalinės žvalgybos tikslas – užkardyti sunkiausias nusikalstamas veikas, o naujieji pakeitimai iš esmės siūlo leisti naudoti kriminalinės žvalgybos metu surinktą informaciją tiriant net ir administracinės teisės ar tarnybinius nusižengimus“, – teigia Advokatų tarybos pirmininkas prof. dr. Ignas Vėgėlė.

Seimo kanceliarijos teisės departamentas savo išvadoje pabrėžia, kad ši pataisa galėtų lemti piktnaudžiavimo kriminalinės žvalgybos informacija atvejų augimą. Kitaip tariant, sukuriama prielaida, įgalinanti manipuliuoti pačia kriminaline žvalgyba ir jos metu surinkta informacija.

„Įžvelgiame grėsmę, kad dėl šių pataisų atsirastų galimybė neribotą laiką saugoti apie konkretų žmogų surinktą kompromituojančią informaciją, o, kilus poreikiui, ją ištraukti į dienos šviesą. Juk kriminalinės žvalgybos metodams nėra taikoma eilė kertinių proceso garantijų. Jau dabar galiojanti įstatymo versija kelia abejonių konstitucingumo požiūriu, ką jau kalbėti apie siūlomą naują pataisą, kuria kėsiniama į asmens privatumą, teisę į teisingą teismą, įtvirtintą Europos žmogaus teisių konvencijoje ir Lietuvos Konstitucijoje“, – pabrėžė I.Vėgėlė.

Neseniai Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui kilo abejonės dėl to, ar šiuo metu galiojanti Kriminalinės žvalgybos įstatymo nuostata, numatanti, kad kriminalinės žvalgybos informacija apie korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką gali būti išslaptinama ir panaudojama tiriant tarnybinius nusižengimus, neprieštarauja konstituciniam asmens teisės į privatų gyvenimą neliečiamumo, teisinės valstybės bei proporcingumo principams. Kitaip tariant, į Konstitucinį teismą kreiptasi siekiant išsiaiškinti dėl šiuo metu galiojančios Kriminalinės žvalgybos įstatymo redakcijos, numatančios žymiai siauresnes kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo galimybes, negu siūloma naujomis pataisomis. Vėliau, kitoje byloje ir Vilniaus apygardos administracinis teismas kreipėsi į Konstitucinį Teismą su panašiu prašymu dėl minėtų Kriminalinės žvalgybos įstatymo nuostatų.

